

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

пддау
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПОЛОЖЕННЯ
ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ) У
ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРАРНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ**

ПОЛТАВА 2026

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
24 червня 2026 р. № 13

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ ректора університету
24 червня 2026 р. № 251

**ПОЛОЖЕННЯ
ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)
У ПОЛТАВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення щодо протидії булінгу (цькуванню) у Полтавському державному аграрному університеті (далі – Положення) регламентує організацію роботи із запобігання та протидії булінгу в Полтавському державному аграрному університеті (далі – Університет) та розроблене відповідно до документів, перелічених у додатку.

1.2. Дія цього Положення поширюється на здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних, педагогічних і наукових працівників, адміністративний і допоміжний персонал, учасників програм академічної мобільності, вступників, представників органів студентського самоврядування, а також осіб, залучених до освітнього процесу, стажування, практичної підготовки, реалізації проєктів та інших заходів Університету.

1.3. Положення застосовується під час освітнього процесу, наукової діяльності, проходження практики, стажування, участі у програмах академічної мобільності, проведення позанавчальних заходів, дистанційної взаємодії, діяльності, пов'язаної з працевлаштуванням і професійною реалізацією учасників освітнього процесу, а також під час електронної комунікації та взаємодії у соціальних мережах, якщо така взаємодія пов'язана з діяльністю Університету.

1.4. Основними принципами реалізації цього Положення є: повага до людської гідності; рівність прав і можливостей; нульова толерантність до булінгу (цькування), дискримінації та насильства; конфіденційність; неупередженість; недопущення ретравматизації; забезпечення безпечного освітнього середовища; постраждало-орієнтований підхід; своєчасність реагування.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПОЛОЖЕННЯ

2.1. Основною метою цього Положення є психологічне, фізичне, економічне благополуччя учасників освітнього процесу, забезпечення безпечного освітнього середовища, підвищення ефективності освітнього процесу, формування негативного ставлення до булінгу, захист психологічного здоров'я та соціального благополуччя усіх його учасників: здобувачів вищої освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників.

2.2. Головними завданнями цього Положення є: ознайомлення здобувачів вищої освіти з поняттям булінгу, його видами та проявами; навчання конструктивним формам спілкування та конструктивним моделям поведінки; усунення деструктивних проявів у поведінці; конструктивне вирішення конфліктних ситуацій; усвідомлення і прийняття відмінностей; розвитку адекватного рівня самооцінки та самоконтролю; формування навичок саморегуляції, внутрішніх афективних процесів та емоційної адекватності у взаємодії студентів із навколишнім світом; підвищення рівня самосвідомості студентів, встановлення зв'язку із власним внутрішнім «Я» та один з одним; формування вміння вільно виражати свої почуття.

3. ФОРМИ ТА ОЗНАКИ БУЛІНГУ

3.1. Форми булінгу:

- **Фізичний булінг** – умисні поштовхи, удари, стусани, побої, нанесення інших тілесних ушкоджень, різні види знущань, образливі жести або дії, пошкодження особистих речей та інші дії щодо майна (крадіжка, грабіж, приховування особистих речей жертви), фізичні приниження тощо.

- **Сексуальний булінг** є підвидом фізичного булінгу та означає дії сексуального характеру. Його важко розпізнати, оскільки жертва сексуального булінгу панічно боїться розповісти про це дорослим, замикається в собі, постійно плаче на самоті, категорично відмовляється надавати будь-яку інформацію, може вчиняти спроби суїциду.

- **Психологічний булінг** – насильство, пов'язане з впливом на психіку, що завдає психологічної травми шляхом словесних образ, погроз, переслідування, залякування, внаслідок яких навмисно спричиняється емоційна невпевненість жертви. До цієї форми належать:

- **вербальний булінг** – використання образливих прізвиськ або імен, постійне обзивання, поширення образливих чуток, словесне приниження, бойкот та ігнорування, залякування, використання агресивних жестів та інтонації голосу для примушування жертви до вчинення певних дій, систематичне кепкування з будь-якого приводу;

- **кібербулінг** – новітній спосіб знущання з використанням електронних засобів комунікації, що включає приниження та цькування за допомогою мобільних телефонів, інших електронних пристроїв, мережі Інтернет.

3.2. Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдника (булера), потерпілого (жертви булінгу), спостерігачів (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

4. ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ, СПРЯМОВАНОЇ НА ПРОТИДІЮ БУЛІНГУ

4.1. Профілактика булінгу передбачає роботу за такими напрямками:

- ознайомлення викладачів з особливостями поширення масових негативних явищ серед здобувачів вищої освіти та загальноприйнятими поняттями «булінг», «третирування», «цькування» з огляду на розуміння проблеми насильства над дітьми та його видів (висвітлення матеріалів на засіданнях кафедр, кураторських годинах);

- просвітницька робота фахівців соціально-психологічної служби Університету серед молоді щодо запобігання насильству з використанням основних форм просвітницької діяльності, а саме: лекцій, мінілекцій, круглих

столів, бесід, диспутів, годин відкритих думок, усних журналів, кінолекторіїв, організації конкурсів, фестивалів, акцій, створення клубів із правових знань, надання консультацій практичного психолога, соціального педагога, проведення зустрічей із працівниками правоохоронних органів;

- формування правосвідомості та правової поведінки здобувачів вищої освіти Університету, відповідальності за своє життя, розвиток їхньої активності, самостійності, творчості, створення умов для самореалізації особистості;

- формування у викладачів навичок ідентифікації проявів насильства як у власній поведінці, так і в поведінці студентів з метою формування умінь своєчасно виявляти наявні проблеми;

- створення в Університеті умов недопущення булінгу та відповідного середовища для профілактики та боротьби з негативними соціально-педагогічними наслідками цього явища;

- зміцнення захисних ресурсів особистості в протидії цькуванню як серед умовно здорових студентів, так і серед тих, які вже мають соматичні або психічні захворювання;

- проведення бесід зі здобувачами вищої освіти з метою профілактики булінгу, виступи провідних спеціалістів у системі профілактичної роботи щодо подолання різноманітних форм агресивної поведінки серед молоді.

4.2. Основними заходами щодо протидії булінгу є:

- діагностика – соціальне і психологічне вивчення здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників, груп і колективів, моніторинг соціальних процесів і психічного розвитку окремих студентів, визначення причин, що ускладнюють особистісний розвиток, навчання та взаємини в колективі;

- корекція – здійснення психолого-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психічному та особистісному розвитку й поведінці, подолання різних форм девіантної поведінки (у разі недостатності психопрофілактичної роботи та за умови необхідності, своєчасності та ефективності застосування методів психокорекції та загальної психотерапії);

- реабілітація – надання психолого-педагогічної і соціальної допомоги студентам, які перебувають у кризовій життєвій ситуації, з метою їх адаптації до умов навчання в Університеті та соціального середовища;

- профілактика – своєчасне запобігання відхиленням у психічному та особистісному розвитку, міжособистісних взаєминах, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, наркоманії, алкоголізму, суїцидам, проявам расової та соціальної нетерпимості, аморальному способу життя тощо;

- психологічна просвіта – підвищення рівня психологічної культури всіх учасників освітнього процесу: здобувачів вищої освіти, викладачів і працівників Університету.

4.3. У профілактиці булінгу (цькування) використовується потенціал навчальних дисциплін, що викладаються в Університеті, зокрема тих, які спрямовані на формування культури здорового способу життя, розвиток фізичної культури, особистісний розвиток, планування професійної кар'єри, вивчення сімейних відносин.

4.4. Виховання студентської молоді здійснюється на засадах науковості, системності, наступності, поваги до прав і свобод людини та тісного зв'язку з реальним суспільним життям.

4.5. В Університеті систематично проводяться інформаційно-просвітницькі, виховні та профілактичні заходи щодо запобігання та протидії булінгу у різних організаційних формах, зокрема: лекції, бесіди, консультації, круглі столи, тренінги, тематичні виховні заходи, конкурси, спільні перегляди та обговорення тематичних відеосюжетів, літературних творів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду, зустрічі із запрошеними гостями, рольові ігри та інші заходи, спрямовані на формування культури ненасильницької поведінки та взаємоповаги.

4.6. Однією з ефективних форм профілактичної антибулінгової роботи є застосування методу кейс-стаді. Під час таких занять викладач пропонує студентам для аналізу змодельовані або реальні ситуації, пов'язані з проявами булінгу (цькування). Завдання полягає в тому, щоб студенти, працюючи в групах, розробили можливі способи конструктивного вирішення ситуації. Оцінювання виконаних завдань може здійснюватися викладачем та однокласниками із урахуванням таких критеріїв, як прояв емпатії до постраждалої особи; реалістичність запропонованих способів реагування на інцидент; визначення можливих ресурсів для допомоги та підтримки особи; ефективність запропонованих заходів щодо запобігання подібним випадкам у майбутньому.

4.7. До заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в Університеті, належать:

- організація та забезпечення освітнього середовища відповідно до вимог законодавства України;
- здійснення заходів щодо безпечного використання мережі Інтернет під час освітнього процесу;
- контроль за використанням засобів електронних комунікацій малолітніми чи неповнолітніми здобувачами освіти під час освітнього процесу;
- формування й розвиток соціальних, громадянських та емоційних компетентностей учасників освітнього процесу;
- виховання поваги до прав і свобод людини, принципів рівності, недискримінації, толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки;
- формування навичок ненасильницького спілкування, мирного врегулювання конфліктів та відповідальної поведінки, зокрема відповідального ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків;
- розвиток критичного мислення, вміння аргументовано висловлювати власну позицію, поважаючи відмінні від власних думки / позиції, якщо вони не порушують прав і гідності інших осіб;
- формування вміння критично аналізувати інформацію, розглядати питання з різних позицій, ухвалювати обґрунтовані рішення;

- розвиток навичок ефективної комунікації, взаємодопомоги та соціальної відповідальності, зокрема шляхом участі у громадських і волонтерських ініціативах;

- підвищення рівня обізнаності учасників освітнього процесу щодо причин, ознак, наслідків булінгу (цькування), механізмів його попередження та порядку реагування на випадки булінгу тощо;

- формування в Університеті культури, що ґрунтується на нетерпимості до будь-яких проявів насильства та дискримінації, зокрема булінгу (цькування).

5. ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ УНІВЕРСИТЕТУ НА ВИЯВЛЕНІ АБО ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ БУЛІНГУ

5.1. У разі, якщо педагогічний, науково-педагогічний або інший працівник Університету став свідком булінгу (цькування) або отримав інформацію про можливий випадок булінгу, то він зобов'язаний невідкладно:

- вжити заходів для припинення небезпечного впливу на постраждалу особу;
- за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду швидкої медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- за потреби звернутись до територіальних органів Національної поліції України;
- повідомити ректора Університету та омбудсмена учасників освітнього процесу незалежно від того, чи поскаржилась йому жертва булінгу чи ні;
- у випадках, передбачених законодавством, повідомити принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

Учасники освітнього процесу мають право повідомити про випадок булінгу (цькування), стороною якого вони стали, або підозрюють про його вчинення стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, або про який отримали достовірну інформацію, ректора Університету, омбудсмена учасників освітнього процесу або іншого суб'єкта реагування на випадки булінгу (цькування). Таке повідомлення може бути подане в усній, письмовій або електронній формі, у тому числі анонімно.

5.2. Після отримання повідомлення про можливий випадок булінгу (цькування) відповідна особа або орган невідкладно інформує керівництво Університету у письмовій формі про випадок булінгу та забезпечує реєстрацію повідомлення відповідно до встановленого порядку.

5.3. У разі отримання інформації про можливі випадки булінгу посадові особи Університету зобов'язані невідкладно поінформувати Комісію з протидії дискримінації, сексуальним домаганням та підтримки рівності Полтавського державного аграрного університету.

5.4. Порядок роботи комісії регламентовано Положенням про протидію дискримінації, сексуальним домаганням та підтримку рівності у Полтавському державному аграрному університеті.

5.5. До роботи комісії можуть залучатися педагоги, психолог, соціальний педагог, батьки постраждалого та кривдника, ректор Університету, а також інші особи, участь яких є необхідною для об'єктивного розгляду випадку.

5.6. У разі встановлення комісією факту булінгу, а не одноразового конфлікту, ректор Університету зобов'язаний невідкладно, не пізніше однієї доби, повідомити територіальний орган Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування); службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин; центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг і методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг.

5.7. Якщо комісія не кваліфікує випадок як булінг, а заявник не погоджується з таким рішенням, він має право одразу звернутись до органів Національної поліції України або інших уповноважених органів у порядку, визначеному законодавством України. Незалежно від рішення комісії Університет забезпечує психологічну та консультативну підтримку усім учасникам конфлікту, які потребують такої допомоги.

5.8. Факт вчинення булінгу (цькування) встановлюється виключно рішенням суду, яке набрало законної сили, і не є метою чи завданням комісії.

5.9. Відповідно до вимог ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, зокрема із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, – тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, – тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, – тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста

до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

5.10. Неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1. Положення затверджується вченою радою Університету та вводиться в дію наказом ректора.

6.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться у порядку, встановленому в Університеті.

6.3. Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи Університету відповідно до їхніх функціональних обов'язків.

Розробники:

Проректор з науково-педагогічної
роботи та міжнародних зв'язків

Олег ГОРБ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Андрій ДОРОШЕНКО

Керівник відділу моніторингу та
забезпечення якості освіти

Інна ЛАВРІНЕНКО

Омбудсмен учасників
освітнього процесу

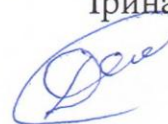

Олександр ПОМАЗ

Керівник психологічної служби

Ірина ПЛАКСІЄНКО

В.о. голови студентського Сенату

Іван ДРОФА

СХВАЛЕНО

Протокол засідання ради з якості
вищої освіти університету
18.06.2026 р. № 9

Додаток

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ

1. Конституція України.
2. Закон України «Про освіту».
3. Закон України «Про вищу освіту».
4. Закон України від 18.12.2018 р. № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)».
5. Конвенція ООН про права дитини (ратифіковано 27 лютого 1991 року).
6. Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 Міжнародної організації праці (ратифіковано 5 жовтня 2000 року).
7. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (ратифіковано 20 червня 2012 року).
8. Рекомендація CM/Res (2009) 10 Комітету міністрів Ради Європи про викоренення всіх форм насильства щодо дітей.
9. Сімейний Кодекс України.
10. Кримінальний процесуальний кодекс України.
11. Кримінально-виконавчий кодекс України.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
13. Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95 — ВР «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» (зі змінами).
14. Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III «Про охорону дитинства» (зі змінами).
15. Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству».
16. Спільний наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 19 серпня 2014 року № 564/836/945/577 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10 вересня 2014 року за № 1105/25882.
17. Наказ МОН від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти».
18. Наказ МОН від 26.02.2020 № 293 «Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти».
19. Наказ МОН від 20.03.2020 № 420 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 26 лютого 2020 року № 293».
20. Наказ МОН від 18.06.2026 № 961 «Про внесення змін до Порядку реагування на випадки булінгу (цькування) та Порядку застосування заходів виховного впливу».

21. Лист Міністерства освіти і науки України 18.05.2018 № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству».

22. Лист МОН від 28.10.2014 № 1/9-557 «Методичні рекомендації щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей».

23. Лист МОН України від 29.12.2018 № 1/9-790 «Щодо організації роботи у закладах освіти з питань запобігання і протидії домашньому насильству та булінгу».

24. Лист МОН від 29.01.2019 № 1/11-881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 року № 2657-VIII.

25. Лист МОН України від 13.04.2020 № 1/9-207 «Роз'яснення щодо застосування наказу МОН України від 28.12.2019 № 1646».

26. Лист МОН України від 14.08.2020 № 1/9-436 «Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження протидії булінгу (цькуванню)».